

Motion till riksdagen 2025/26:713

av **Markus Kallifatides och Mathias Tegnér (båda S)**

Införande av en grön investeringsbank

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en statlig grön investeringsbank för att tillhandahålla billigt och långsiktigt kapital för offentliga och privata investeringar för klimatomställningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För att nå de svenska klimatmålen och Sveriges energi- och klimatpolitiska åtaganden i EU kommer det att krävas omfattande investeringar i industrins omställning, energi-effektivisering, klimatsmart bostadsbyggande och hushållens omställning. En grön statlig investeringsbank vore ett kraftfullt verktyg för att göra detta möjligt. Detta eftersom staten kan göra något som de privata aktörerna idag inte klarar av: bidra med de stora summor långsiktigt och uthålligt kapital som den gröna omställningen kräver. I dagens industripolitiska landskap där svenska företag står inför hårdare konkurrens och andra stater aktivt stödjer sina företag genom olika finansiella instrument är det ännu mer angeläget att ge svenska företag de bästa likvärdiga förutsättningarna på sin hemmamarknad – Sverige och EU.

Det handlar om att genomföra klimatomställningen så att den stärker svensk konkurrenskraft, och säkrar jobb och välbefinnande i vårt land.

Behovet är identifierat av expertorgan

Klimatpolitiska rådet är tydligt med att investeringstakten måste öka. Fler gröna investeringar måste påskyndas och de pekar på att en stor potential finns i att utveckla statliga aktörer likt Europeiska investeringsbanken, Nordiska investeringsbanken, Almi Företagspartner, Svensk Exportkredit och det nya systemet med gröna kreditgarantier via Riksgälden och Exportkreditnämnden.

Utredningen Finansiering av näringslivets gröna omställning konstaterade år 2022 att finansieringsmöjligheterna behöver stärkas för omställningen av svensk etablerad industri, investeringar i ny teknologi samt stora infrastrukturprojekt i Sverige. Statens riskdelning mot finansmarknaden måste öka genom att tillgodose mer uthålligt och flexibelt kapital genom både krediter, lån och riskkapital. Det statliga främjandet omfattar idag många olika aktörer och finansieringskällor, och kompetensen i fråga om klimatnytta och projektfinansiering bland myndigheter och statliga bolag behöver samlas för att stärka statens kapacitet att bedöma nya affärsmodeller och teknik och kunna ställa ut finansiering till lämpliga gröna investeringar.

Hur skiljer sig en investeringsbank från ”vanlig” statlig upplåning?

Investeringsbankens främsta syfte skulle vara att, till skillnad från upplåning via Riksgälden, mobilisera privat kapital och tillgodose billigt, tålmodigt kapital för investeringar som inte nödvändigtvis ska vara offentligt ägda över tid. En statlig investeringsbank vore ett kostnadseffektivt verktyg för att öka investeringstakten i exempelvis klimatsmarta bostäder, laddstolpar, energieffektivisering i bostadsbeståndet och industrilokaler, bioraffinaderier, batterifabriker och infrastruktur för koldioxid-avskiljning och lagring. En statlig investeringsbank skulle också kunna användas för att sänka kostnaderna för enskilda medborgare för att investera i elbil, energieffektivisering eller förnybar energi. Investeringsbanken skulle via statsbudgeten få ett grundkapital från staten som säkerhet för lån på den internationella kapitalmarknaden, som skulle göra det möjligt att mobilisera kapital långt över insatskapitalet till garantier eller långsiktiga lån till låg ränta till svenska företag och hushåll. Genom ränteintäkterna skulle investeringsbankens verksamhet över tid vara egenfinansierad och vinstgenererande för staten. Dessutom skulle investeringarna leda till minskade utsläpp och därmed sänkta kostnader för svenska företag inom EU:s utsläppshandelssystem, samt för svenska staten som undviker böter från EU för ouppfyllda klimatåtaganden.

Hur har andra länder gjort?

Flera länder har etablerat statliga investeringsbanker för att öka investeringstakten, bland andra Tyskland (Kreditanstalt für Wiederaufbau, KfW), Nederländerna (Invest NL), Storbritannien (National Wealth Fund, NWF) och Skottland (The Scottish National Investment Bank, SNIB). De offentliga investeringsbankerna European Investment Bank (EIB) och European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) utgör hjärtat i EU:s gröna industristrategi och Europeiska kommissionen uppmanar alla EU-länder att etablera nationella investeringsbanker och liknande instrument för att komplettera den europeiska investeringsbanken. Redan idag så bidrar den svenska exportbanken Svensk Exportkredit AB med mer finansiering till investeringar i Sverige än Europeiska investeringsbanken vilket tyder på att Sverige behöver ta ett större nationellt ansvar för att säkra investeringar i vårt land, och inte enbart förlita oss på EIB och EBRD som har mycket bredare prioriteringar. Det nationella initiativet Fossilfritt Sverige, som samordnar näringslivets färdplaner för fossilfrihet, har också i sin finansieringsstrategi slagit fast att ett prioriterat förslag är att Svensk Exportkredit AB ska utvecklas till en grön investeringsbank med en utökad låneram och stärkt

kompetens att bedöma fler nya gröna investeringar i Sverige. De konstaterar att både små och stora svenska bolag som satsar på grön teknik behöver bättre tillgång till långsiktigt och billigt kapital för att kunna utvecklas och växa i Sverige som sin hemmamarknad och att det offentliga Sverige behöver bli mer samordnat och kraftfullt i sitt stöd till näringslivets omställning och utveckling.

Sverige behöver en grön statlig investeringsbank

Sverige behöver därför en statlig grön investeringsbank som samlar flera kompletterande finansiella instrument (förstudiemedel, garantier, lån, riskkapital), teknisk kompetens om ny grön teknik och projektfinansiering, samt kompetens om svenska företagsprodukter och förutsättningarna på den svenska marknaden. Idag finns ingen offentlig aktör som samlar denna kompetens och finansiella instrument och som effektivt kan mobilisera kapital från den privata marknaden. En statlig grön investeringsbank skulle både kunna mobilisera mer kapital från den privata finansmarknaden och öka Europeiska investeringsbankens investeringar i Sverige. Det är en nödvändig och effektiv finansmarknadspolitisk åtgärd för att öka investeringarna i den gröna omställningen, skapa fler gröna jobb i Sverige och nå Sveriges och EU:s klimat- och energipolitiska mål, exempelvis Sveriges åtagande inom EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR), EU:s energieffektiviseringsdirektiv och EU:s förnybartdirektiv. Det skulle också stärka svenska företags förutsättningar att sänka sina utsläpp och stärka sin konkurrenskraft de kommande åren då priset på utsläpp inom EU:s utsläppshandels-system kommer att öka och tilldelningen av gratis utsläppsrätter till industrin kommer att fasas ut.

En statlig grön investeringsbank behöver utredas

Hur en statlig grön investeringsbank kan utformas bör därför utredas i närmare detalj.

- Utredningen bör bland annat omfatta att analysera vilka finansiella instrument som idag finns utspridda på olika aktörer och ta ställning till hur de skulle kunna samlas i en statlig grön investeringsbank för att stärka finansieringsmöjligheterna för omställningen av etablerad industri, investeringar i ny teknologi, stora infrastrukturprojekt samt hushållens omställning,
- analysera och ta ställning till vilka kompetenser om klimatnytta och projektfinansiering som idag är utspridda på flera myndigheter och statliga bolag som bör samlas i en investeringsbank för att stärka kapaciteten att bedöma nya hållbara affärsmodeller, projektfinansiering och innovativ teknik,
- bedöma om Svensk Exportkredit skulle kunna utvecklas till en statlig grön investeringsbank,
- föreslå ägardirektiv samt uppskatta vilka budgetanslag som skulle behövas för att en investeringsbank på ett ändamålsenligt sätt ska kunna öka statens riskdelning mot finansmarknaden genom att tillgodose mer uthålligt och flexibelt kapital,
- kartlägga internationella erfarenheter av statliga investeringsbanker med särskilt fokus på effekten på statens strategiska samordning och styrning av klimatomställningen,

- analysera och föreslå hur bankens ägardirektiv kan utformas för att bidra till att Sverige når sina klimat- och energipolitiska åtaganden inom EU, i första hand till 2030 men även på längre sikt.

Markus Kallifatides (S)

Mathias Tegnér (S)